

1. Komandos ir komandinio darbo sąvokos.

Sąvokos

- Komanda – nedidelė žmonių grupė, kurios narių gebėjimai papildo vienas kitą, kurios nariai dirba siekdamai bendro tiksllo ir jaučiasi bendrai atsakingi už darbo rezultatus.
- Komandinis darbas – tai procesas, kurio metu žmonių grupė aktyviai dirba kartu, siekdamai bendrų tikslų.

2. Kas yra projektas? Kas yra projekto komanda? Kuo ypatingi IT kūrimo projekta?

Projekto komanda

- Žmonės iš įvairių organizacijos dalių laikinai dirba kartu prie bendros problemas.
- Jiems skiriamos specifinės užduotys ir nurodomas laikas jų įvykdymui.
- Išformuojama užbaigus vykdyti tas specifines veiklas.

Projektas

- Projektas – unikalių, sudėtingų ir susijusių veiklų seka, kuri
  - turi vieną tikslą ir
  - turi būti užbaigta per apibrėžtą laiko tarpa,
  - neviršijant biudžeto
  - ir pagal specifikaciją.

Kuo ypatingi IT kūrimo projekta?

- Sunku pamatyti ir parodyti progresą, apimtį, kokybę.
- Sudėtingumas.
- Lankstumas, salygojantis besikeičiančius reikalavimus.
- Daugybė kokybės dimensijų ir kriterijų.

Kuo ypatingi IT kūrimo projekta?

- Kainos ir laiko apskaičiavimas labai sudėtingas.
- Yra daugybė architektūrų, metodikų, įrankių, jie nuolat kinta.
- Pagrindinę kainos dalį sudaro darbo kaina, ir tas darbas labai įvairiai specializuojamas.
- Labai skiriasi žmogiškųjų resursų produktyvumas net ir toje pačioje kategorijoje.

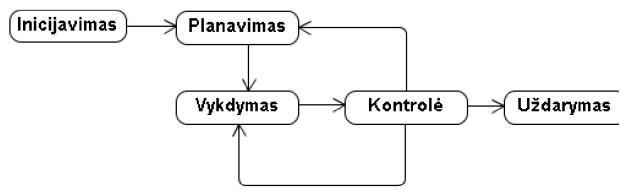
3. Projekto valdymo principai ir procesai. Nuo ko priklauso projekto sėkmė?

Projektų valdymo principai – trikampis

Projektų valdymo procesų grupės

- ▶ Inicijavimo
- ▶ Planavimo
- ▶ Vykdymo
- ▶ Stebėjimo ir kontrolės
- ▶ Uždarymo

4. Projekto aktoriai ir jų įvertinimas.

Aktoriai (Stakeholders):

- Asmenys arba organizacijos,
  - kurios aktyviai dalyvauja projekte
  - kurių interesai gali būti teigiamai arba neigiamai paveikti projekto eigos arba rezultatų;
- Tokie asmenys (ar organizacijos) gali turėti tiesioginę įtaką projektui ir/ar jo rezultatams.

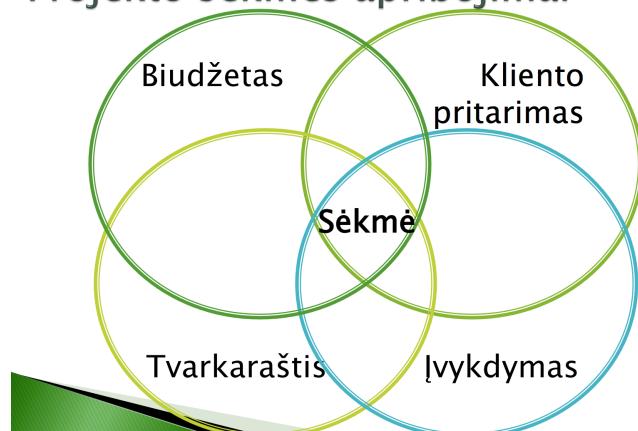
Vertinimas:

- Palaikymo įvertinimas
  - Koks yra aktoriaus nusiteikimas projekto atžvilgiu? Ar jis pritaria projektui?
- Santykių įvertinimas:
  - Kaip aktoriai supranta jūsų tarpusavio santykius su jais?
- Įvertinimai:
  - teigiamas (+),
  - neutralus (?),
  - neigiamas (-).
- Įtakos įvertinimas:
  - Būtina įvertinti aktoriaus galimybę įtakoti projekto apimtį ir galutinį rezultataą, kitus aktorius ar projektų vadovą.
  - Reikėtų vertinti:
    - užimamą poziciją
    - turimą patirtį,
    - technines žinias,
    - gebėjimą/galėjimą bausti ar paaukštinti kitus žmones,
    - asmenybę,
    - santykius su kitais ir pan.
  - Svarbu palyginti su kitais aktoriais.

Projektų valdymo principai – du iš triju

- ▶ Greitai, pigiai, gerai

Projekto sėkmės apribojimai

5. Planavimas. Tikslai, svarbiausi etapai.

- Procesas, kurio metu bendras nedetalizuotas planas paverčiamas į grafinį vaizdą su laiko parametrais.
  - Šio proceso metu naudojama informacija apie turimus resursus ir laiko apribojimus.

Tikslai:

- Galimumo įvertinimas
  - ar projektas įmanomas per reikalaujamą laiką ir su turimais resursų apribojimais?
- Resursų paskirstymas
  - kokiui efektyviausiu būdu galima paskirstyti turimus resursus? kada jie turi būti prieinami?
- Detalus kainų apskaičiavimas
  - kiek kainuos projektas ir kada reikės padengti išlaidas?
- Motyvavimas
  - tikslai ir galimybė stebėti tų tikslų siekimo progresą.
- Koordinavimas
  - kada skirtingų padalinių darbuotojai turi dirbti prie projekto?

Etapai:

- Apibrėžti tikslus
- Pasiskirstyti resursus
- Nustatyti darbų tarpusavio ryšius ir sudaryti darbų seką

6. WBS. WBS sudarymo principai.

- **WBS** – Work Breakdown Structure
- Skaldyk ir valdyk: padalinti projektą į smulkesnes dalis.
- **WBS** – tolimesnio projekto planavimo pagrindas
- Sudaroma hierarchinė struktūra, kurios žemiausias lygmuo – darbai, kuriuos galima priskirti konkrečiam vykdymo objektui.
- **WBS** vaizdavimas – hierarchine struktūra arba hierarchiniu sąrašu;

Sudarymo strategijos:

- Analogija
- Iš viršaus žemyn
- Iš apačios į viršų
- Mind-mapping

Taisyklės WBS sudarymui:

- Darbas WBS gali būti rodomas tik vieną kartą
- WBS elemento turinys yra į jį įeinančių žemesnio lygio elementų suma
- WBS darbas turi būti priskirtas vienam atsakingam asmeniui
- Projekto komanda turi dalyvauti WBS kūrime
- Kiekvienas WBS elementas turi būti dokumentuotas, kad būtų aišku, kas į jį įeina.

7. Kas yra kritinis kelias?

- Kritinis kelias Gant'o diagramoje rodo trumpiausią laiką, per kurį projektas gali būti įvykdytas.
- Jei darbas yra kritiniame kelyje, bet koks terminų pakeitimas (baigimas anksčiau ar vėliau) turės įtakos viso projekto baigimui.
- Kritinis kelias parodo, kur galima suaupyti laiko, sumažinant darbų trukmes.

8. 14.SCM. Ką apima SCM? SCM proceso palaikymas.

PJ konfigūracijų valdymas

- ▶ Software Configuration Management
- ▶ Bendresnis, tarpdisciplininis terminas – konfigūracijų valdymas (Configuration Management)
  - Konfigūracijų valdymo proceso tikslas – užtikrinti ir prižiūrėti visų darbo produkų, kuriuos kuria procesas ar projektas, integralumą.

SCM turi:

- ▶ Fiksuoja kaip PJ keičiasi laike ir sugebėti atgaminti bet kurią PJ versiją
- ▶ Kontroliuoja kaip PJ keičiasi, užtikrinti, kad būtų atliekami reikalingi pakeitimai ir nebūtų atliekami netinkami pakeitimai.

SCM

- ▶ SCM – metodas PJ sistemų evoliucijai kontroliuoti.
- ▶ Trys aspektai
  - versijų valdymas
  - surinkimas (build)
  - pokyčių valdymas
- ▶ Reikalingi specializuoti įrankiai
- ▶ Aktualu dideliuose projektuose

Kuo rūpinasi SCM

- ▶ PJ produktas – tai rinkinys komponentų/dokumentų:
  - kodas, testavimo atvejai, vartotojo instrukcijos, reikalavimai, specifikacijos, projekto dokumentai, planai/tvarkaraščiai
- ▶ SCM turi fiksuoti kaip kuriamas produktas:
  - Vykdomyų failų kūrimo taisyklos
  - Kodo versijos
  - Bibliotekų versijos
  - Kompiliatorius
  - Operacinė sistema

SCM reikia

- ▶ Formaliai aprašytų procedūrų
- ▶ Darbuotojų apmokymo
- ▶ Įrankių
  - Versijų valdymui
  - Pokyčių valdymui
  - Surinkimo automatizavimui

SCM proceso palaikymas

- ▶ Gali būti naudojamas atskiras žmogus/padalinys SCM procesui
  - Palaiko įrankius
  - Palaiko konfigūracijos failus, kuria šakas
  - Atlieka suliejimą
  - Sukuria taisykles versijų ir pokyčių valdymui
- ▶ Alternatyva:
  - Administratorius tvarko SCM įrankius
  - Architektas aprašo konfigūracijų failus
  - Programuotojai sulieja kodą
  - Grupių vadovai apibrėžia taisykles versijų valdymui ir pokyčių valdymui.

9. Versijų valdymas. Kas yra šaka, suliejimas, check-in, check-out operacijos, konfliktas?

Kūrimo metu sukuriamos versijų sekos

- prototipai, kasdienės (kassavaitinės) versijos
- alfa/beta leidimas (release)
- galutinis leidimas
- versijos skirtiniams klientams,
- versijos skirtiniams platformoms (aparatinėms, programinėms)

Sąvokos

► Projektas

- Tai failų rinkinys versijų valdymo sistemoje
- Sistemai neaktualu, koks tipo tie failai

► Versija

- check out->check in operacijos sukuria naujają versiją (1.5->1.6)
- dažnai saugoma ne visa nauja versija, o tik skirtumai nuo ankstesnės
- saugoma ir papildoma informacija: autorius, įkėlimo laikas, ...

► Šaka (Branch)

► Suliejimas (Merging)

► Konfliktas (Conflict)

Konfliktas

- Jei $\text{taikyti}(A, \text{taikyti}(B, 1.5)) \neq \text{taikyti}(B, \text{taikyti}(A, 1.5))$

► Konfliktai kyla, kai du programuotojai redaguoja tą pačią kodo dalį – vienas pakeitimas perrašo kitą

$$\begin{array}{ll} 1.5: & a = b; \\ P1: & a = b++; \\ P2: & a = ++b; \end{array}$$

- Konfliktai sprendžiami rankiniu būdu

10. Komandos vystymosi fazės. Kuo naudingos komandos?

Komandos vystymosi fazės

► Formavimas (Forming)

- pradinis susiorientavimas ir bendravimas

► Šturmavimas (Storming)

- konfliktai dėl darbų ir komandos darbo būdų

► Normalizavimas (Norming)

- susivienijimas bendram darbui

► Atlikimas (Performing)

- komandinis darbas, vykdomi numatyti darbai

► Užbaigimas (Adjourning)

- Darbų užbaigimas ir komandos išformavimas

Kodėl komandos naudingos

► Daugiau resursų problemos sprendimui

► Daugiau kūrybiškumo

► Geresnė sprendimų priėmimo kokybė

► Didesnis įsitraukimas į darbų vykdymą

► Didesnė motyvacija per kolektyvinius darbus

► Geresnė kontrolė ir disciplina darbe

► Didesnis individualių poreikių patenkinimas

11. Kuo viena nuo kitos skiriasi pseudo-grupė, tradicinė grupė, bendradarbiaujanti grupė ir efektyvi komanda?

Komandų tipai (1)

► Pseudo grupė

- jokio susidomėjimo bendru darbu
- kitus vertina kaip varžovus

► Tradicinė grupė

- galvoja tik apie naudą sau
- bendrauja tik tam, kad išsiaiškintų užduotis
- jokios motyvacijos mokyti kitus
- kai kurie tinginiauja, kiti jaučiasi išnaudojami

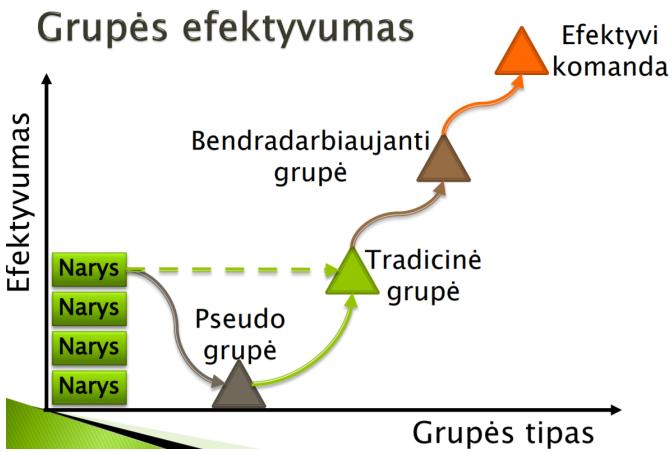
Komandų tipai (2)

► Bendradarbiaujanti grupė

- supranta darbo sudėtingumą ir tai, kad sėkmė priklauso nuo visų komandos narių pastangų
- siekia maksimizuoti visų narių mokymą(si)
- jaučia bendrą atsakomybę
- dirba remdamiesi bendru sutarimu

► Efektyvi komanda

- Bendradarbiaujanti grupė + emociškai susiję komandos nariai

12. Su kokiomis pagrindinėmis problemomis susiduria didelės komandos?

Didelių komandų problemos

- ▶ Kontrolė
- ▶ Komunikacija

Susirinkimų „bėdos“

- ▶ Žmonės atvysta vėlai, išeina anksti ir nežiūri rintai
- ▶ Susirinkimas yra per ilgas
- ▶ Dažnai nukrypstama nuo temos
- ▶ Trūksta reikalingos informacijos, todėl sprendimai atidedami
- ▶ Niekaip nesiima vykdyti priimtų sprendimų
- ▶ Tos pačios klaidos kartojasi kiekviename susirinkime.

Kontrolės ir komunikacijų problemos didelėse komandoose

- ▶ Sprendimų priėmimas
  - kas vadovauja, kas realizuojas, kas atsakingas,...
- ▶ Daug komandų
  - Skirtingos funkcijos, skirtingos vietas/šalys, skirtingos įmonės
- ▶ Kaip pateikiama ir pasiekama esminė informacija (ir jos pasikeitimai)
  - Informacija apie tvarkaraščius, reikalavimus, architektūrą, interfeisą, projekto būseną

13. Pokyčių valdymas. Kodėl jo reikia? Kaip suvaldyti?

Kodėl reikia valdyti pokyčius?

- ▶ Užsakovui
  - Laikas
  - Kaina
  - Kokybė
  - ...
- ▶ Vykdytojui
  - Kaina
  - Resursų valdymas
  - Reputacija
  - ...

Kodėl nesuvaldoma?

- ▶ Užsakovas nežino, ko nori
- ▶ Neįtraukiamas užsakovas
- ▶ Vykdytojas nepakankamai įvertina apimtį
- ▶ „Gold plating“ vykdytojo pusėje
- ▶ ...

Pokyčių valdymo procedūros

- ▶ Turi būti numatytos iš anksto
- ▶ Visada, be išimčių, taikomos

14. Projekto darbų tipai pagal tai, kaip jie pasidalinami. Ar 2 savaičių apimties darbą du programuotojai padarys per savaitę? Komunikavimo linijų skaičius komandoje.

Darbų tipai

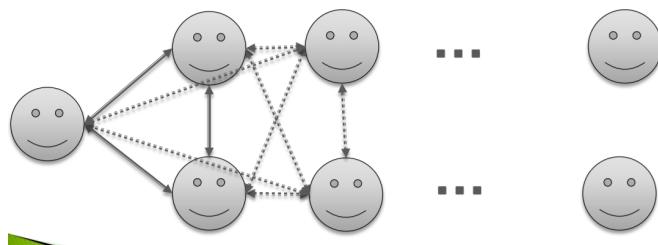
- ▶ Pasidalinami
  - gali būti skaidomi, kad keletas žmonių galėtų dirbti lygiagrečiai
- ▶ Individualūs
  - gali būti atliekami tik vieno žmogaus vienu metu
- ▶ Kombinuoti
  - dalį darbų galima lygiagretinti, bet ne visus

Žmogaus darbo mėnesis (Man month)

- ▶ Kodėl negalime skaičiuoti projekto vykdymo laiko taip:
  - Projekto apimtis – 6 žmogaus darbo mén.
  - Reikia padaryti per 2 mén.
  - Reikia 3 žmonių, kad galėtume įvykdyti projektą?
- ▶ Taip nepavyks, nes:
  - Kai kuriuos darbus galima pasidalinti, kitų – ne
  - Komunikavimas/koordinavimas prailgina trukmę
  - Prisiminkim Brooks'o taisyklę

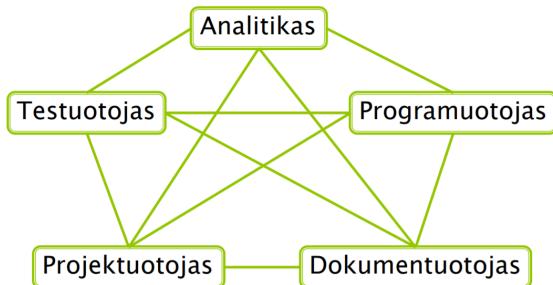
Komunikavimo problema

- ▶ Komandoje iš n žmonių, komunikavimo linijų skaičius = $\frac{n \times (n-1)}{2}$

15. Apibūdinkite demokratišką, vyriausiojo programuotojo ir modifikuotą vyriausiojo programuotojo komandas. Kuo jos skiriasi?

Demokratiškos komandos pavyzdys

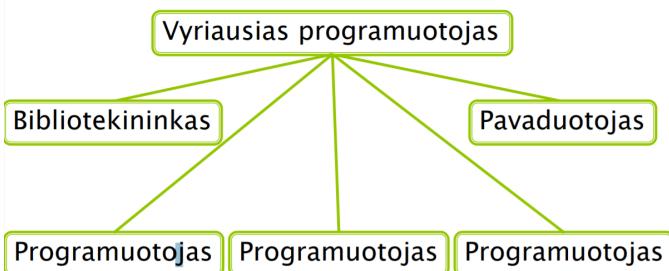
Demokratiška komanda

- ▶ Reikalauja nesavanaudiško programavimo
  - Kodas priklauso grupei (ne programuotojui)
- ▶ Visi sprendimai priimami bendru komandos sutarimu
  - Komandoje visi lygūs
- ▶ Būtinas absoliutus bendradarbiavimas tarp narių
- ▶ Reikalinga aiški struktūra, aprašanti, kaip vyksta bendravimas
- ▶ Funkcinės rolės (pvz. moderatorius, protokoluotojas) rotuojamos tarp narių

Demokratiškos komandos +/−

- ▶ Privalumai:
  - teigiamas požiūris į klaidų radimą → anksti randamos klaidos
  - tinka sudėtingoms problemoms (pvz.: moksliniai tyrimai)
- ▶ Trūkumai:
  - sudėtinga primesti komandai nepatinkantį sprendimą
  - gąsdina vadovybę ☺
  - sudėtinga keisti komandos dydį

Vyriausio programuotojo komandos struktūra

Vyriausio programuotojo komanda

- ▶ Tam, kad išvengti komunikavimo pertekliaus problemos, įvedama hierarchinė struktūra
  - Tokio tipo komandoje iš 6 žmonių, vietoe 15 komunikavimo linijų turėsime 5
- ▶ Rolės:
  - Vyriausasis programuotojas – projektuoja architektūrą, programuoja sudėtingas klasės, viskam vadovauja
  - Vyr. programuotojo pavaduotojas – jei reikia, perima vyr. programuotojo pareigas, projektuoja testus
  - Bibliotekininkas – tvarko dokumentaciją, vykdo testus
  - Programuotojai

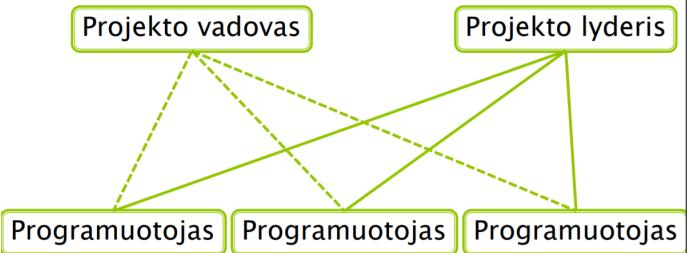
Vyriausio programuotojo komandos +/−

- ▶ Privalumai
  - Sumažina komunikavimo linijų skaičių
- ▶ Trūkumai:
  - Sunku rasti gerą vyriausią programuotoją
    - ir aukštostas kvalifikacijos programuotojas, ir sėkmingas vadovas
  - Pavaduotojų rasti dar sunkiau
    - tokis pat gibus, kaip vyriausias programuotojas, bet sutinka su mažesne alga ir žemesne pozicija
  - Bibliotekininką irgi sunku rasti
    - kas nori dirbti tik su dokumentacija?
  - Keisti komandos dydį irgi sudėtinga

Modifikuota vyr. programuotojo komanda

- ▶ Vyriausio programuotojo vaidmuo dalinamas į
    - projekto lyderio (techninė dalis)
    - projekto vadovo (ne techninio valdymo dalis)
  - ▶ Būtina aiškiai atskirti atsakomybes, kad būtų išvengta interesų konfliktų
  - ▶ Gali būti persidengiančių sričių
  - ▶ Komandos dydis nesudėtingai keičiamas, pridedant vadovavimo sluoksnius

Modifikuotos vyr. programuotojo komandos struktūra

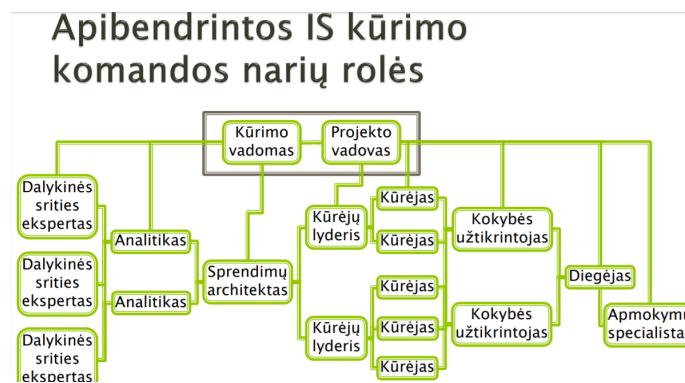

16. Optimalus komandos narių skaičius.

Komandos dydis

- ▶ **3 nariai**
    - + kiekvienas turi galimybę kalbėti
    - - vienas narys gali dominuoti
    - - per daug vaidmenų kiekvienam nariui
  - ▶ **4 nariai**
    - + toliau gali dirbti, net jei praranda vieną narį
    - - problema su balsavimu
  - ▶ **5–6 nariai – idealus variantas**
    - + paprasta organizuoti susirinkimą
    - + daugiau skirtingų žmonių – daugiau kūrybiškumo
    - + specializacija: vienam nariui – vieną vaidmą
  - ▶ **7–8 nariai**
    - - ilgesni susirinkimai
    - - didesnė tikimybė koalicijoms ir konkurencijai

17. Funkcinės IS kūrimo komandos narių rolės. Funkcinių rolių grupės. Ryšiai tarp rolių.

Projekto rolių grupės

▶ Valdymo rolės

- Organizavimas ir projekto vykdymas, laikantis nustatytyj apribojimų
- Pvz.: projekto vadovas, komandos lyderis

▶ Kūrimo rolės

- Specifikavimas, projektavimas, realizavimas
- Pvz.: analitikas, sistemų architektas, programuotojas

Projekto rolių grupės

▶ Tarpfunkcinės rolės

- Daugiau nei vienos komandos koordinatorius
- Pvz.: testuotojas

▶ Konsultacinės rolės

- Pagalba tose srityse, kuriose projekto dalyviai neturi pakankamai patirties
- Pvz.: vartotojas, klientas, dalykinės srities specialistas, techninis konsultantas

Ryšiai tarp rolių

▶ Ryšiai tarp rolių kiekvienoje organizacijoje gali būti įvairūs

▶ Svarbiausi ryšų tipai:

- Atsiskaitymo ryšys
  - naudojamas būsenos informacijai perduoti
- Sprendimų ryšys
  - naudojamas sprendimams perduoti
- Bendravimo ryšys
  - naudojamas keistis informacija, reikalinga sprendimams priimti (pvz. reikalavimai, projekto modelis, problema)

18. Komandiniai vaidmenys pagal M.Belbin.

Geras komandos narys

- ▶ Geras organizatorius
- ▶ Gebantis motyvuoti kitus
- ▶ Kūrybingas
- ▶ Nusimanantis
- ▶ Objektyvus
- ▶ Diplomatiškas
- ▶ Kruopštus
- ▶ ....
- ▶ Ar didelė tikimybė, kad visas šias savybes turės vienas žmogus?

“What is needed is not well balanced individuals, but individuals who balance well with each other.”

Meredith Belbin

Belbin rolės

- ▶ Belbin apibrėžė 9 komandines roles
- ▶ Kiekviena rolė turi savo specifines stiprybes ir leistinas silpnybes.

19. Kuo skiriasi Idėjų generatorius ir Resursų ieškotojas? Koordinatorius ir Formuotojas? Idėjų generatorius ir Inspektorius? Užbaigėjas ir Specialistas?

11 sav. skaidrės

20. Komandinių vaidmenų balansas. Optimali komanda. Belbin vaidmenų tipai pagal tinkamumą.

Komandinių vaidmenų balansas

- ▶ Jei komandoje keli nariai turi vienodas silpnybes – visa komanda gali turėti šias silpnybes
- ▶ Jei komandoje keli nariai turi vienodas stiprybes – jie gali konkuruoti (vietoje to, kad bendradarbiautų) dėl užduočių ir atsakomybės už sritį, kuri geriausiai atitinka jų stiprybes.

Subalansuota komanda

- ▶ Rekomenduojama kad komandoje būtų:
  - vienas Koordinatorius arba Formuotojas
  - vienas Idėjų generuotojas
  - vienas Inspektorius
  - vienas ar daugiau Vykdytojas, Komandos žmogus, Resursų ieškotojas, Užbaigėjas
  - jei reikia – vienas Specialistas

21. Projekto vykdymo stebėjimas ir kontrolė.

Stebėjimas ir kontrolė

- ▶ Projektą reikia ne tik suplanuoti – svarbu projekto vykdymo metu stebeti plano laikymąsi.
- ▶ Siekiant užtikrinti projekto sėkmę, reikia stebeti daugelį projekto parametrų.
  - EV, PV, AC, CPI, SPI, ...
    - Suplanuota vertė
    - Faktinės išlaidos
    - Uždirbtą vertę (Earned Value)
- ▶ Jei stebėjimo metu pastebimas nukrypimas – imamas kontrolės priemonių.

Kontrolės procesas

Būsenos įvertinimas

- ▶ Įvertinimas remiasi surinkta informacija.
- ▶ Informacija dažniausiai surenkama ataskaitų pavidalu
  - žodinės, tekstinės, formalios, neformalios
- ▶ Paprasčiausias variantas – darbo pabaigos ataskaita.
- ▶ Sudėtingiau – nebaigto darbo vykdymo progreso įvertinimas.

Ką kontroliuoti

- ▶ Svarbiausi nukrypimai nuo plano:
  - vėlavimas
  - kokybės trūkumai
  - funkcionalumas, neatitinkantis reikalavimų
  - per didelės išlaidos

Kada vertinama būsena

- ▶ Nuolatinei priežiūrai rekomenduojamas formalus atskaitymas kas savaitę.
- ▶ Stambūs atskaitymai – dažniausiai etapų pabaigoje.
- ▶ Grupių vadovai paprastai informaciją turi gauti kasdien.
- ▶ Bendra taisyklė – kuo aukštesnio lygio vadovas, tuo retesnės (ir mažiau detalios) jam pateikiamos ataskaitos.

Plano koregavimas

- ▶ Jei pastebėti nukrypimai nuo plano, reikia imtis priemonių – sumažinti tų nukrypimų poveikį.
- ▶ Tam reikalingi kompromisai, dažniausiai apimties, laiko arba kainos srityse.
- ▶ Dažniausiai – siekiama išlaikyti tą pačią projekto pabaigos datą.
- ▶ Pagrindinės priemonės:
  - kritinio kelio darbų trumpinimas
  - darbų ryšių koregavimas
  - apimties/kokybės mažinimas

22. Kas yra Pl kokybė? Kokybės kaina.

Kas yra kokybė

- ▶ Vien tik reikalavimų atitikimas negarantuoja kokybės.
- ▶ Kokybė ir sudėtingumas – skirtinių dalykai.
- ▶ IT sistemose vienas aiškiausių kokybės atributų – kodo klaidos.

Kokybiška Pl

- ▶ atitinka reikalavimus ir specifikacijas
- ▶ atitinka vartotojo lūkesčius
- ▶ yra be klaidų
- ▶ suderinta su naudojamais standartais
- ▶ patikima
- ▶ atspari netinkamam/neįprastam naudojimui ir duomenims
- ▶ testuojama
- ▶ palaikoma ir skaitoma
- ▶ saugi
- ▶ atstatoma
- ▶ tinkamai dokumentuota (vidinė ir išorinė)
- ▶ efektyvi (greitis, atmintis, paspaudimų skaičius ir t.t.)
- ▶ lanksti ir pritaikoma

Kokybės kaina

► Atitikimo kaina

- Kokybės planavimas ir mokymai
- Efektyvumo tyrimas
- Validavimas ir verifikavimas
- Naudos tyrimas

► Neatitikimo kaina

- Perdarymas ir vėlavimo kainos
- Bereikalingas darbas
- Garantinės išlaidos, lėšų grąžinimas, baudos pagal kontraktą
- Kliento geranoriškumo praradimas
- Rinkos dalies praradimas

23. SixSigma kokybės valdymo metodika.

Six Sigma

- Six Sigma yra statistika paremta įmonės veiklos kokybės gerinimo programa
- Pavadinimas reiškia 3,4 defekto iš 1 000 000 gaminiių.
- Metodika, taikoma daugybėje skirtingų sričių

Ar užtenka 99,9% kokybės?

- 2 nesaugūs léktuvo nusileidimai per dieną O'Hare oro uoste Čikagoje
- 16 000 pamestų laiškų per valandą JAV Pašto tarnyboje
- 20 000 neteisingų receptų per metus JAV
- 32 000 praleistų širdies dūžių per metus kiekviename žmogui

σ

- Sigma – σ – standartinis nuokrypis
- σ leidžia įvertinti bet kurio realaus proceso kiekybinių charakteristikų nukrypimus nuo standarto (jų "išsibarstymą")
- $n \times \sigma$ naudojama proceso kokybės lygiui (realiam arba pageidaujamam) įvertinti

Sigma	% Gerų	DPMO
1	30,9%	691 462
2	69,1%	308 538
3	93,3%	66 807
4	99,38%	6 210
5	99,977%	233
6	99,9997%	3,4

6σ procesų tobulinimo metodika

- DMAIC (Define, Measure, Analyse, Improve, Control)

DMAIC

- Apibrėžti. Apibrėžiamas tikslas. Surenkama esminė informacija apie procesą ir jo rezultatų vartotoją.
- Išmatuoti. Procesai tiksliai apibrėžiami, išskiriant matavimui tinkamus rodiklius, pradedama rinkti statistika
- Atlikti analizę. Nustatomos pagrindinės problemos priežastys ir patvirtinamos duomenimis
- Patobulinti. Išbandomi ir jdiegiami sprendimai, kurie leidžia pašalinti pagrindines problemos priežastis
- Kontroliuoti. Ši fazė turi tapti nuolatine, o ją pasiekus, ciklą galima kartoti nuo pirmosios fazės, gerinant kitus veiklos aspektus.

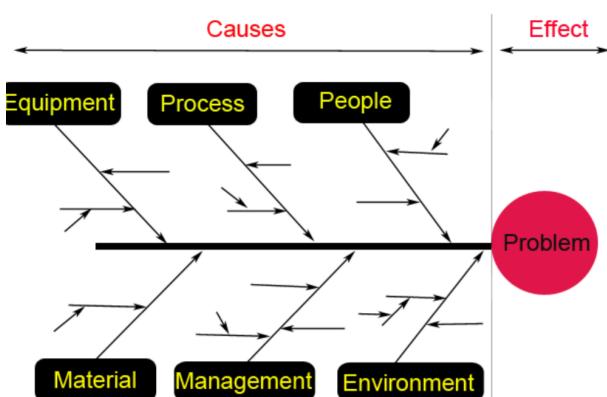
6σ procesų kūrimo metodika

- DMADV (Define, Measure, Analyze, Design, Verify)
  - Apibrėžti projektą
  - Išmatuoti galimybes
  - Analizuoti proceso variantus
  - Projektuoti procesą
  - Tikrinti vykdymą

24. Pareto principas. Ishikawa diagrama.

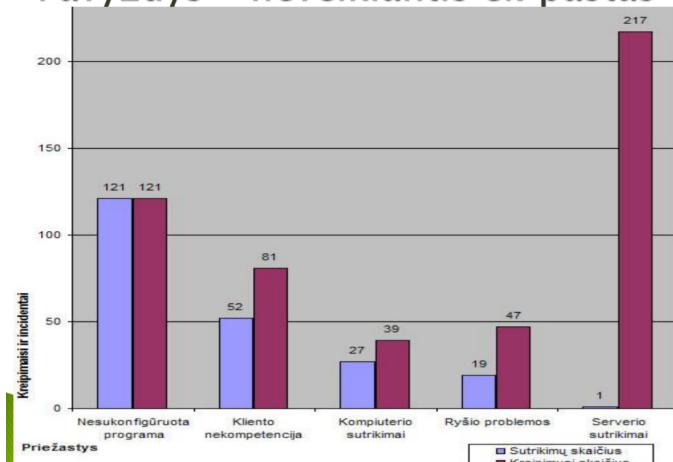
6σ įrankiai – Ishikawa (žuvies kaulo) diagrama

Ishikawa diagrammos sudedamosios dalys

- Standartinės:
  - Gamybos valdymui – 4M:
    - Machine, Method, Material, Man-power
    - Kiti variantai: Machine (Equipment), Method (Process), Man Power (People), Material, Mother Nature (Environment), Management (Policies), Measurement (Inspection), Maintenance, Marketing (Promotion)
  - Paslaugų valdymui – 4S:
    - Surroundings, Suppliers, Systems, Skills
  - Nagrinėjant konkrečią paslaugą – 8P:
    - People, Process, Policies, Procedures, Price, Promotion, Place/Plant, Product
- Galima susidaryti ir kitas, specializuotas, skirtas konkrečioms paslaugoms ar procesams.

Pavyzdys – neveikiantis el. paštas

30

6σ įrankiai – Pareto diagrama

- ▶ Pareto principas teigia, kad daugelio jvykių atveju, apie 80 procentų reiškinių kyla dėl 20 procentų priežasčių.
- ▶ Dėsnį atrado Italijos ekonomistas Vilfredas Pareta, kuris pastebėjo, jog 80 procentų visų pajamų Italijoje gauna vos 20 procentų žmonių.
- ▶ Versle šis dėsnis plačiai žinomas: dažnai 80 procentų pardavimų tenka maždaug 20 procentų klientų.

Kur dar veikia Pareto principas

- ▶ 80 procentų skambučių sulaukiame iš 20 procentų pažistamų žmonių
- ▶ 80 procentų avarių padaro 20 procentų nedrausmingiausių vairuotojų
- ▶ 80 procentų skundų yra susiję su 20 procentu paslaugų
- ▶ 80 procentų slaugių laiko sugaištama 20 procentų pacientų
- ▶ 80 procentų sprendimų, padarytų susirinkimuose, sugaištama vos 20 procentų susirinkimų laiko
- ▶ 80 procentų patobulinimų sukuria 20 procentų darbuotojų